

over de natuur der menschen. Hij ordent de schepping om zich heen, den chaos in zichzelf, hij geeft zich rekenschap van wat hij opmerkt en daarbij gevoelt en denkt. Dit mensch-beschrijven, deze psychologie, verschilt niet essentieel van andere natuur-beschrijving. Wat men er voor noodig heeft is liefde, volle aandacht, een ruim en warm hart en een scherpe intelligentie. En ziedaar dan ook wel de hoofdeigenschappen van een man als Stijn Streuvels. Hij heeft de menschen lief en hij begrijpt hen, ook de kleinen, de kleingeestigen — och! arme stumpers allemaal! Hij staat hoog genoeg om zich met den minste gelijk te stellen en hem liefdevol te beschrijven in zijn kleinzieligste beweegredenen, in zijn waan en in zijn domheid.

Wie heeft toch ook eens geschreven, het was zoo jammer dat Streuvels altijd alleen maar dorpsnovellen maakte, dat zijn belangstelling zich niet eens wendde naar de stad en de stadsmenschen? Ik weet niet meer wie het was, maar ik moest er om lachen. Geloofde, wie zoo schreef, dan soms, in zijn parmantige, steedsche grootheid, dat de menschen niet overal eender zijn? Of schonk hij soms een burgerlijke voorkeur aan het lezen over deftige burgers of „hooge kringen” boven het zich verdiepen in boeren en dorps-renteniers?

In zijn tien of twaalf deelen dorps-verhalen, hoeveel verscheidenheid van karakters heeft Streuvels ons al niet vertoond! En waarlijk, hij wordt altijd nog rijker, altijd nog doordringender en machtiger, zoowel in zijn kennis der menschen, als in zijn plastiek van hen. Ingewikkeld als de meest moderne stadsmensch zijn sommige zijner figuren in „Dorpslucht”. Een man als Koornaert had door Herman Teirlinck midden in Brussel gevonden kunnen zijn. Een door zijn levensvrees bedorven man. En hoe prachtig plantte de groote schrijver daarnaast dien druischend-levenden persoon van Busschere, den strooper van 't Gangske.

Koornaert, met welk een fijne ironie,

die tevens, haast altijd, de zachtheid van den humor heeft behouden — het schijnt u innerlijke tegenspraak, maar inderdaad, hier is een beschouwingswijs bereikt, waarin humor en ironie als opgeheven worden en zich vereenigen — met welk een spelende rust van volmaakte menschenkennis is de figuur van den onnoozelen rentenier beschreven. Koornaert heeft veel gelezen, romantische verhalen het meest, en deze lectuur verontrust hem soms; in zijn droomen vooral spelen onderdrukte begeerte en onuitgegroeide fantasie hem vaak parten; maar de rustig-zekere werkelijkheid heeft die benauwing, totnog toe ten minste, altijd weer doen verdwijnen. En wij lezen in I blz. 86:

„Na het benarde worstelen en klauwieren tegen de kwellingen van zijn droomen, ontwaakte Koornaert weer in het zalige bewustzijn der werkelijkheid. Dien ochtend was de ruime slaapkamer vol zonnenschijn en al de gekende dingen stonden op hun oude plaats en het stille gemoedelijke leven lachte hem tegen met de heerlijkheid van een nieuwen zomerdag, dien hij te goed had.

„Daar uitgestrekt, bleef hij liggen om te genieten van zijn weelde. Zijn gemoed was onberoerd en door geen enkele buitensporige begeerte bezeten; zijn lijf was gezond en door geen enkel ongemak gekweld en zijn huis, zijn hof, zijn boomen, de vruchten, de bloemen — alles was in goeden stand en daar om heen prijkte de zonneglorie van den nieuwen dag. Geen zorg noch nadenken, geen spijt noch onrust om de dagen die heen waren of om de dagen die komen zouden.... Hij was tevreden met de plaats die hij innam op de wereld, op 't dorp en in zijn huis — hij was als de man die zich veilig voelt in zijn middelbaren leeftijd — voor wien de druisigheid der jeugd voorbij is zonder dat de vrees voor den ouderdom al een groeiende onrust wordt, — die geen treurnis kent van 'tgeen vergaan is en niet hoeft na te denken om 'tgeen nog komen moet. Hij voelde zich beter en boven zijn mede-